

ข้อเสนอแนะ
การทำงานเชิงยุทธศาสตร์ของนายกรัฐมนตรี

ประเวศ วะสี

ความเป็นไปในประเทศไทยขณะนี้มีความเสี่ยงต่อการเกิดความล่มสลายทางอารยธรรม เราไม่ควรประมาท เพราะมีมาแล้วมากมายในประวัติศาสตร์ กรุงราชคฤห์หรือเบงกอลี่นครอันงามสง่าในครั้งพุทธกาลเดี๋ยวนี้เป็นป่า กรุงปาฏลีบุตร นครหลวงของพระเจ้าอโศกมหาราชอันเกรียงไกร เป็นนครใหญ่ที่สุดในโลกสมัยนั้น เดี่ยวนี้เป็นเมืองเล็กๆ ในรัฐพิหารที่ขึ้นชื่อว่าจนที่สุดและมีอาชญากรรมมากที่สุดของอินเดีย กรุงแบกแดดเมื่อก่อนเป็นศูนย์กลางทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ มีห้องสมุดที่ดีที่สุดในโลก รุ่งเรืองด้วยวิทยาการมาก่อนยุโรป ขณะนี้เป็นแดนมิกสัญญูที่ฆ่ากันตายทุกวันอย่างไม่รู้เรื่อง เพื่อความไม่ประมาทเราควรศึกษาความล่มสลายทางอารยธรรมในประวัติศาสตร์ซึ่งยังมีอีกมาก

การที่เราไม่สามารถแก้ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แสดงถึงสมรรถนะของชาติโดยรวมต่ำ ซึ่งให้เห็นว่าคงจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์คลื่นลูกที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งมีความซับซ้อนและมีการทำลายตัวเองสูง ถ้าไม่เข้าใจและเผชิญกับความซับซ้อนได้ ก็เสี่ยงต่อวิกฤตใหญ่ ซึ่งอาจนำไปสู่ความล่มสลายทางอารยธรรมได้ จึงควรที่คนไทยในทุกภาคส่วน ทุกองค์กร และทุกสถาบัน จะตระหนักถึงเรื่องนี้ ช่วยกันทำความเข้าใจและหาทางป้องกัน

แม้นายกรัฐมนตรีสุรยุทธ์ จะสามารถสร้างศรัทธาในความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจของท่านเป็นการส่วนตัว ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ แต่คณะรัฐมนตรีโดยรวมดูจะขาดสมรรถนะ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะลักษณะสังคมไทยที่ยึดรูปแบบมากกว่าสาระ ยึดในฐานานุกรมมากกว่าแก่นสาร ที่ดึงเอารัฐมนตรีไปประกอบพิธีกรรมต่างๆ ทั้งของส่วนงานและทางสังคม จนหมดเวลาและหมดแรง อีกส่วนหนึ่งรัฐมนตรีไม่ชำนาญทางยุทธศาสตร์ ไม่รู้อะไรควรไม่ควร อะไรได้ผลไม่ได้ผล อะไรก่อนอะไรหลัง จึงทำงานปะปะวุ่นวายมั่วไปหมด เป็นการทอนกำลัง

นายกรัฐมนตรีก็ประกาศนโยบายดี ๆ หลายเรื่อง แต่นโยบายดี ๆ ก็เชื่อว่าเกิดเรื่องดี ๆ ได้ ถ้าขาดการทำงานทางยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม จะถือว่าจาก **क्रम**. ไปกระทรวงแค่นั้นไม่ได้ เพราะกระทรวงทำงานเชิงยุทธศาสตร์ไม่เป็น ได้แต่ลงไปคุ้มครอง ยุทธศาสตร์ต้องข้ามกระทรวง ยุทธศาสตร์กับเรื่องไม่เหมือนกัน เช่น เรื่องอบายมุข แต่ยุทธศาสตร์ที่ได้ผลในเรื่องนี้คืออะไร รู้กันมาแต่กับปีแต่กับปีแล้วว่าการสั่งสอนและการปราบปรามได้ผลน้อย

ผมคิดว่านายกรัฐมนตรีควรมุ่งทำงานเชิงยุทธศาสตร์มากขึ้น และวางการต่าง ๆ ควรจะสนใจและร่วมกันทำงานทางยุทธศาสตร์มากขึ้น ผมจะขอเสนอยุทธศาสตร์ชาติที่ละเอียดเรื่อง ๆ ขอให้นายกรัฐมนตรีและเพื่อนคนไทยพิจารณาตามสมควร และช่วยกันสร้างยุทธศาสตร์ชาติให้ดีกว่าเท่าที่นำเสนอ

๑.

ยุทธศาสตร์ชาติเรื่องการสื่อสาร

การแก้ปัญหาทุกอย่างทุกวันนี้ยากมากติดขัดไปหมด แต่ถ้าคนไทยรู้ความจริงโดยทั่วถึงและสามารถสื่อสารระหว่างกันได้ตามความเป็นจริง บ้านเมืองจะเจริญอย่างรวดเร็ว ประชาธิปไตยจะเกิด ความรู้ ความดี สารbeneเทิง การรับรู้ การแลกเปลี่ยน ประสบการณ์และความคิด ความอ่านจะเกิดขึ้นเต็มแผ่นดิน เหมือนทำให้เกิดความสว่าง ความชัด ความไม่ดีซ่อนตัวอยู่ในความมืด ความสว่างจะขับไล่ความไม่ดีออกไป นตฤติ ปณญญา สมาอาภา แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี การสื่อสารที่ดีจะเป็นเหมือนแสงสว่างทางปัญญา

นายกรัฐมนตรีและเพื่อนคนไทยควรทำยุทธศาสตร์ชาติเรื่องการสื่อสารโดยรีบด่วน มีสิ่งควรทำ ๓ เรื่อง คือ

(๑) ใช้เครื่องมือสื่อสารที่มีอยู่แล้วให้เป็นประโยชน์สูงสุด

รัฐมีสถานีโทรทัศน์อยู่หลายช่อง เช่น ช่อง ๙ ช่อง ๑๑ และสถานีโทรทัศน์ของกองทัพ อีกทั้งวิทยุอีกเป็นร้อยๆ สถานี ข้อจำกัดขององค์กรเหล่านี้คือ มีบุคคลที่ได้ผลประโยชน์อยู่จำนวนมาก ทั้งข้าราชการและนักธุรกิจ กับเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถจำกัดในการสื่อสารเนื้อหาเรื่องดีๆ

ฉะนั้น วิธีการไม่ใช่ไปทำลายผลประโยชน์ เพราะจะเกิดการต่อสู้และทำร้ายกันสาหัส สาครรรจ์ทุกรูปแบบ เจ็บปวด เลือดตกยางออกและเสียเวลามาก

รัฐบาลควรออกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี หรือออกพระราชกฤษฎีกาตั้งศูนย์ประสานงานพัฒนาสื่อสารสร้างสรรค์ เป็นหน่วยงานของรัฐที่เป็นอิสระ มีขนาดเล็กแต่มีสมรรถนะสูง สามารถทำงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ ให้เครื่องมือสื่อสารที่มีอยู่แล้ว สามารถทำการสื่อสารเพื่อสังคมให้มากที่สุด และสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในองค์กรเหล่านั้นให้มีความสามารถสื่อสารเนื้อหาเรื่องดีๆ

ต้องพิถีพิถันเป็นพิเศษในการคัดเลือกประธานและคณะกรรมการของศูนย์นี้ นายกรัฐมนตรีต้องมอบหมายให้รัฐมนตรีประจำสำนักนายกและเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ในนามของนายกรัฐมนตรี ประสานการปฏิบัติไปยังองค์กรสื่อสารของรัฐทั้งปวง

การสื่อสารเพื่อสังคมนี้ไม่ใช่การประชาสัมพันธ์ แต่เพื่อความรู้ ความเข้าใจ จิตสำนึก และวิธีคิด ที่เหมาะกับการเผชิญกับความเป็นจริงที่ซับซ้อนและยากของสังคมปัจจุบัน

ควรเชิญนักสื่อสารที่มีศักยภาพสูงขนาดสนธิ ลิ้มทองกุล เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง สมเกียรติ อ่อนวิมล หรือสุทธิชัย หยุ่น เข้ามาช่วยในการสื่อสารสร้างสรรค์

(๒) เครือข่ายวิทยุชุมชน

ควรมีสถานีวิทยุชุมชนประมาณ ๗๐๐ แห่ง เท่ากับจำนวนของอำเภอแต่ละอำเภอ กระจายเสียงในรัศมีประมาณ ๑๐ ตำบล ที่มีอยู่ โดยเฉลี่ยต่อหนึ่งอำเภอ และทั้งหมดเชื่อมโยงกัน เป็นเครือข่าย ซึ่งจะครอบคลุมทุกตารางนิ้วของแผ่นดินไทย ประชาชนในชุมชนทั่วประเทศเป็นผู้สื่อข่าวสารโดยใช้โทรศัพท์มือถือ วันหนึ่งๆ จะมีข่าวสารจากตัวประชาชนเองไหลเข้ามาเป็นแสนๆ เรื่อง เป็นการเปิดพื้นที่ทางสังคมอย่างไม่เคยมีมาก่อน ข่าวสารที่เข้ามาเป็นแสนๆ เรื่อง อาจจะเป็นเรื่องปัญหาของชาวบ้าน ร้องทุกข์ถูกราชการกลั่นแกล้งรังแก ความคิดความอ่าน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ หรือบอกเล่าเรื่องดีๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ฯลฯ

ควรมีการสังเคราะห์ข่าวสารที่เข้ามาให้เป็นหมวดหมู่เพื่อการใช้งาน ซึ่งอาจเป็น นักการเมือง ข้าราชการ นักวิชาการ สื่อสารมวลชน หรือเอากลับลงไปเพื่อการใช้งานของชาวบ้าน อีก ข้อมูลข่าวสารบางอย่างจากชุมชน ท้องถิ่นบางแห่งก็อาจมีประโยชน์ต่อที่อื่น หรือต่อระดับชาติด้วย ก็มีระบบที่เชื่อมโยงให้ข้อมูลข่าวสารเดินทางถึงกันโดยทั่วตลอด

โดยการเปิดพื้นที่การสื่อสารให้ประชาชนสามารถเป็นผู้สื่อสารเองเต็มประเทศเช่นนี้ อาจเป็นการอภิวัฒน์ประชาธิปไตย เศรษฐกิจ สังคม และศีลธรรมครั้งใหญ่ เป็นการนำประเทศเข้าไป อยู่ในฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น เพราะประชาชนที่เป็นผู้สื่อสารเองนั้น เขาอยู่ในฐานวัฒนธรรม ชุมชนท้องถิ่น ความตึงเครียดและความขัดแย้งต่างๆ จะลดลง รวมทั้งปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย ไม่มีประชาธิปไตยที่ไหนเป็นไปได้โดยปราศจากความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น และการเปิดพื้นที่ทางสังคมและพื้นที่ทางปัญญาอย่างกว้างขวาง

อนึ่ง เครือข่ายวิทยุชุมชนนี้ ไม่มีโฆษณาสินค้าและการแทรกแซงด้วยอำนาจรัฐ

ควรตั้งองค์กรมหาชนเพื่อส่งเสริมเครือข่ายวิทยุชุมชนที่เป็นอิสระ สามารถทำงานได้ คล่องตัว โดยฝ่ายการเมืองระดับสูงสนับสนุน และต้องได้คนที่เข้าใจเรื่องนี้ มีประสบการณ์สูง ขนาดนายสนธิญาณ ชื่นฤทัยในธรรม เข้ามาช่วยทำงาน

(๓) ออก พรบ.องค์การสื่อสารสาธารณะที่เป็นอิสระ

เนื่องจากองค์กรสื่อสารของรัฐอยู่ภายใต้อำนาจรัฐและอำนาจเงินมานานจนเกิดวัฒนธรรม ของตัวเอง ไม่สามารถทำการสื่อสารสาธารณะได้มาก และไม่คุ้มที่จะไปสู้รบตบมือให้ เปลี่ยนแปลงจากความเคยชินเก่าๆ จึงควรมีสถานีโทรทัศน์ช่องใหม่ และสถานีวิทยุสถานีใหม่ เพื่อการสื่อสารสาธารณะที่เป็นอิสระ ปลอดจากอำนาจรัฐและอำนาจเงิน โดยมีพระราชบัญญัติ จัดตั้งให้เป็นองค์กรของรัฐที่ไม่ใช่หน่วยราชการ แต่ขึ้นกับการควบคุมกำกับดูแลโดย คณะกรรมการซึ่งมีกระบวนการสรรหาที่เป็นอิสระและประณีต ไม่หารายได้จากการโฆษณา แต่ กฎหมายกำหนดที่มาของงบประมาณโดยอิสระปีละไม่ต่ำกว่า ๒,๐๐๐ ล้านบาท จะโดยเพิ่มภาษี บางจำพวกหรือบัญญัติให้รัฐต้องจัดสรรโดยกฎหมายก็ได้

สถานีโทรทัศน์และวิทยุเพื่อการสื่อสารสาธารณะนี้มีความเป็นกลางทางการเมือง กระจายเสียงและแพร่ภาพวันละ ๒๔ ชั่วโมง มีทั้งข่าวที่มีความเที่ยงตรง ความรู้ สาระบันเชิง

การส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงาม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ การนำเรื่องดีๆ ที่เกิดขึ้นในแผ่นดิน มาสื่อสารกันอย่างน่าสนใจ และเชื่อมต่อกับเครือข่ายวิทยุชุมชน

มีนักวิชาการที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ และยกทรงพระราชบัญญัติองค์การสื่อสารสาธารณะที่เป็นอิสระไว้ให้ดูเป็นตัวอย่างแล้ว ถ้านายกรัฐมนตรีและเพื่อนคนไทยให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ **พรบ.** องค์การสื่อสารสาธารณะที่เป็นอิสระก็จะเกิดขึ้นได้ในช่วงรัฐบาลนี้จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะพัฒนาการเมือง สังคม เศรษฐกิจ จิตใจ การศึกษา และวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่ง

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะเห็นว่ายุทธศาสตร์ชาติเรื่องการสื่อสารสำคัญเพียงใด เพราะเป็นเครื่องมือใหญ่ที่จะเขี่ยนโยบายทุกอย่างไปสู่ความสำเร็จ

นี่คือยุทธศาสตร์ของชาติเรื่องที่หนึ่ง เรื่องที่สองและที่สามจะนำเสนอเป็นลำดับต่อไป